

„Poznaj swojego sąsiada! Polsko – białoruskie spotkania dzieci i młodzieży”

Raport z realizacji projektu w ramach zadania publicznego zleconego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej na podstawie umowy MEN/2011/DMOP/1283

zawartej w dniu 24 czerwca 2011 r. w Warszawie

Tytuł zadania: „Kreatywna Edukacja – wymiana młodzieży szkolnej z Polski i Białorusi”

W dniach od **21 lipca do 30 lipca 2011 r.** (turnus 10–dniowy) w Broku na Bugiem (woj. mazowieckie) odbyła się wymiana z udziałem młodzieży szkolnej w wieku 15 – 20 lat z Polski i Białorusi. W projekcie uczestniczyło 40 osób w tym: 20 uczestników ze strony białoruskiej (to 50 % ich ogólnej liczby) z organizacji Caritas Diecezji Pińsk z Baranowicz i 20 osób ze strony polskiej z sieci świetlic środowiskowych „Promyk Dnia”. Dodatkową wartością w projekcie był udział i wkład pracy 6 wolontariuszy z tych placówek.

Inspiracją do napisania projektu były słowa Leonarda da Vinci **„Przemierzyłem świat w poszukiwaniu wyjaśnień zjawisk, których nie rozumiałem. Skąd brały się muszle na szczytach gór. Dlaczego kamień rzucony na wodę tworzy okręgi fal, i dlaczego ptak utrzymuje się w powietrzu. Te pytania wypełniały moje myśli przez całe życie”**. Spotkanie integrujące młodzież z Białorusi i z Polski miało na celu wzajemne poznanie się, przełamanie wszelkich barier, otwarcie się na nowe otoczenie, nowe znajomości, odkrywanie nowych doświadczeń, poszukiwanie podobieństw i różnic w ramach dwóch kultur. Program wymiany wzmocnił budowanie relacji międzyludzkich, wsparł promocje regionów. Dzięki spotkaniu w Broku nad Bugiem uczestnicy wzajemnie wykorzystywali swoje umiejętności językowe m.in. komunikując się w trzech językach: angielskim, polskim i rosyjskim.

Kreatywność była zatem cechą o istotnym znaczeniu zarówno w ujęciu rozwoju osobistego, jak i działań zmierzających do aktywizacji społeczności młodzieżowej. Przygotowanie i prowadzenie warsztatów edukacyjnych, spotkań z ekspertami w zakresie polityki młodzieżowej, zorganizowanie wizyt w placówkach kulturalnych m.in. Puławach, Kazimierzu nad Wisłą, Ciechanowcu oraz w Warszawie – wytworzyło w młodzieży z Polski i Białorusi więzi sympatii, koleżeństwa i tolerancji, wzmacniając wzajemne zainteresowanie dziedzictwem kulturalnym obu krajów. W efekcie zostały przełamane stereotypy dotyczące poszczególnych narodów, a młodzież miała możliwość odkrywania punktów jednoczących we wspólnej historii. W ramach realizacji zadania zostały wykorzystane kreatywne i innowacyjne metody prowadzenia zajęć i warsztatów, a wartością dodaną była promocja wolontariatu.

Młodzieżowa debata

W ramach projektu odbyła się całonocna debata obejmująca zagadnienia dotyczące demokracji, wolności, samorządności, wolontariatu, państwa i prawa z udziałem liderów i przedstawicieli jednostek samorządu i organizacji pozarządowych. W pierwszej części dnia odbywały się spotkania autorskie wprowadzające w tematykę debaty, pobudzające do interakcji i aktywnego dialogu, służące wymianie poglądów, doświadczeń i ćwiczenia metod

komunikacji werbalnej. Duży nacisk postawiono na poszanowanie światopoglądu drugiego człowieka i jego systemu wartości. W tej części panelu udział wzięła **Izabela Siander**, pełnomocnik wojewody mazowieckiego ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi. Wygłosiła ona prelekcję dotyczącą funkcjonowania i podejmowanych działań przez pełnomocnika dotyczących polityki młodzieżowej.

Jako drugi prelegent wystąpił **Karol Krzyczkowski**, koordynator projektów ze Stowarzyszenia Centrum Wolontariatu. Przygotował on prezentację dotyczącą wolontariatu wraz z obowiązującymi obecnie aktami prawnymi określającymi zasady współpracy z wolontariuszami.

Druga część debaty obejmowała spotkania warsztatowe, mające na celu stworzenie „małej społeczności samorządowej” – wybór liderów grup, wybory lidera kampusu, opracowanie wewnętrznego regulaminu kampusu, omówienie zasad współpracy oraz metod rozwiązywania problemów oraz konfliktów jako niezbędnego elementu systemu społeczności samorządowej.

Historyczna gra terenowa w Puławach

Projekt wymiany młodzieży szkolnej zawierał także interesującą, otwartą koncepcję wspólnego spędzania wolnego czasu jako formy uczestniczenia w dialogu i kreatywną wizualizację zasobów posiadanych przez Polskę i Białoruś. Tego dowodem było zwiedzanie zespołu pałacowo-parkowego w Puławach, gdzie rezydowała rodzina księżnej Izabeli Elżbiety Doroty z Flemingów Czartoryskiej – wielkiego mecenasa sztuki, twórczyni pierwszego w Polsce muzeum w Świątyni Sybilli w Puławach, które wraz z jej zbiorami w Domu Gotyckim stały się zaczątkiem obecnego Muzeum Czartoryskich w Krakowie.

Wizyta w Puławach rozpoczęła się od przedstawienia wybranych dzieł ze zbiorów rodziny Czartoryskich. Na terenie zespołu nasza grupa była pod opieką licencjonowanego przewodnika PTTK **Krzysztof Olender**. Zwiedzanie było złożone z dwóch etapów: pierwszym elementem spotkania było omówienie programu edukacyjnego, a drugim gra terenowa w Puławach – **Odkrywanie śladów historii** – Polska i Puławy od rozbiorów po Królestwo Kongresowe – dzieje Rodziny Czartoryskich. Była to interaktywna i niezwykle skuteczna metoda przekazywania wiedzy, która wykorzystywała metody samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na pytania. Karta do gry terenowej (w załączeniu mapa do gry i wzór karty), miały na celu utrwalenie wiedzy dotyczącej rodziny Czartoryskich oraz Puław. Dowodem na kreatywne wykorzystanie elementów programu edukacyjnego było bezbłędne wypełnienie kart do gry terenowej przez wszystkich uczestników. Zebrane karty brały po powrocie do Broku udział w losowaniu nagrody – niespodzianki.

Wizyta w Puławach, zarówno dla młodzieży polskiej, jak i białoruskiej była ciekawym doświadczeniem i pozwoliła odkryć zupełnie nowe informacje dotyczące Polski, rodziny Czartoryskich oraz historii muzealnictwa.

Wokół Kazimierza nad Wisłą

Kolejnym miastem mającym wzmocnić aspekt poznawczy programu była wycieczka do Kazimierza Dolnego. Kazimierskie zabytki oraz historię miasta grupa mogła poznać, dzięki **Ninie Furtas** – licencjonowanej przewodniczce PTTK, która zaprezentowała młodzieży

najważniejsze fakty z historii miasta i jego mieszkańców. W ramach wycieczki udało się zwiedzić Górę Trzech Krzyży, Kościół Ojców Franciszkanów, jak również zobaczyć tradycyjnym targ na Małym Rynku.

Uczestnicy projektu mieli także możliwość poznania Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu. Skansen znajduje się w zespole pałacowo-parkowym z połowy XIX wieku (jest to dawna posiadłość rodziny Starzeńskich), został odbudowany ze zniszczeń wojennych w latach 1966-1969. Wycieczka do skansenu w Ciechanowcu i zwiedzanie ekspozycji stało się zaczynem do dyskusji na temat rozwoju cywilizacji, jak również powodem do odkrywania i odnajdywania wspólnych elementów kultury oraz tradycji.

Z Chopinem po Warszawie

Kolejny etapem programu było zwiedzanie Zamku Ostrogskich w Warszawie, który jest siedzibą Muzeum Fryderyka Chopina. Była to niepowtarzalna okazja to zapoznania się z dorobkiem wielkiego polskiego kompozytora i pianisty, poznania historii jego życia od Żelazowej Woli aż do Paryża. Zwiedzanie ekspozycji odbywało się razem z audio przewodnikiem, co było niespotykanym doświadczeniem dla uczestników. Grupa była także zaproszona na spacer Traktem Królewskim – od Nowego Świata przez Krakowskie Przedmieście, Pałac Prezydencki, kościół seminaryjny, kościół Św. Anny, Plac Zamkowy, katedrę, Rynek, Barbakan, ul. Długą aż do Placu Krasińskich i Pomnika Powstania Warszawskiego. Spacer naszej młodzieży ubogacił swoją wiedzą i ciekawymi opowieściami o starej Warszawie, **Krzysztof Krzywicki** (także w języku rosyjskim) licencjonowany przewodnik warszawski.

Olimpiada na wesoło

Elementem sportowej rywalizacji w projekcie była „**Olimpiada na wesoło**”, czyli **turniej sportów nietypowych**. Była to doskonała forma zajęć na integrację grupy oraz rywalizację między zespołami przy jednoczesnym wykorzystaniu i promowaniu zasad fair play. To szereg konkurencji sprawnościowych, zręcznościowych, siłowych, gier zespołowych aranżowanych na kształt konkurencji olimpijskich. Młodzież bardzo chętnie prezentowała swoje zdolności i umiejętności z zakresu kultury fizycznej. W ramach zajęć przygotowanych było 6 konkurencji m.in. zabawa w workach, cyrkiel, oraz strzelnica. Jednocześnie na zakończenie olimpiady udało się przeprowadzić także wspólny turniej piłki siatkowej, w który zaangażowali się także wychowawcy oraz młodzież z równoległych turnusów z ośrodka.

Nad całością zajęć czuwał **Rafał Świątkowski**, zawodnik BnO (Biegu na Orientacje), medalista tej dyscypliny na poziomie krajowym oraz europejskim, instruktor sportowy. Turniej sportowy merytorycznie wspierał **Bartosz Górecki** – student AWF, wielokrotny maratończyk. Młodzież w pełni zaangażowała się w realizację programu, prezentując wiele swoich zdolności i umiejętności sportowych. Istotną rolę odegrali tutaj wolontariusze ze świetlic środowiskowych „Promyka Dnia”. Dzięki ich pomocy przygotowano teren do realizacji olimpiady. Wolontariusze pełnili funkcję instruktorów i sędziów danej strefy rywalizacji. Turniejom sportowym towarzyszyły komentarze głównego prowadzącego. Wszystkim uczestnikom Olimpiady wręczono dyplomy, a trzy zwycięskie drużyny otrzymały nagrody. Za doping i udział w wybranych konkurencjach zostali nagrodzeni również wychowawcy i wolontariusze.

Sportowe talenty

W ramach programu zrealizowano także zajęcia mające na celu **Odkrywanie talentów** w sporcie. W ramach przygotowań do Euro 2012, zaproszono młodzież uczestniczącą w projekcie na turnieje piłkarskie. Przygotowane zostały boiska do piłki siatkowej, piłki nożnej, badmintona, boule oraz unihokeja. W rozgrywkach wzięło udział 7 drużyn. Turniej zrealizowany był w „biathlonie piłkarskim”: piłka nożna i piłka siatkowa. Mecze były realizowane według systemu kołowego oraz w systemie pucharowym. Drużyny, które w danej chwili nie rozgrywały meczów turniejowych, mogły skorzystać z rekreacyjnych rozgrywek na pozostałych boiskach. Zajęcia, zarówno w fazie przygotowań, jak i realizacji, wspierane były także przez wolontariuszy, którzy byli do dyspozycji przez cały czas trwania turnieju. Każdy uczestnik zajęć otrzymał pamiątkowy gadżet, a 3 zwycięskie drużyny nagrodzone zostały okolicznościowymi medalami.

Bezpiecznie Razem

Kolejnym punktem wymiany polsko-białoruskiej były warsztaty **„Bezpiecznie Razem”**. Wszyscy uczestnicy obozu zostali objęci programem kursu udzielania pierwszej pomocy i zachowania w sytuacjach kryzysowych, poprowadzonym przez 2 trenerów, ratowników medycznych, pracujących na co dzień w warszawskim pogotowiu ratunkowym. Było to doskonałe narzędzie budujące odpowiedzialność, kształtujące nawyki, przekazujące praktyczną wiedzę z zakresu udzielania pierwszej pomocy i ratowania życia ludzkiego. Zajęcia z trenerami i ratownikami medycznymi, omówienie podstawowych zasad BLS (Basic Life Support), praktyczne ćwiczenia z wykorzystaniem sprzętu oraz podręcznych narzędzi, symulacja zdarzeń, pozorowane sytuacje, ćwiczenia ewakuacji – wszystko to było interesującym doświadczeniem podczas ponad 8 godzinnego spotkania z praktykami. .

Młodzież podczas zajęć zadawała szereg pytań i angażowała się w trakcie ćwiczeń praktycznych, co było dowodem na to, iż tego rodzaju szkolenia są bardzo potrzebne. Grupa podzielona była na dwa zespoły. Zespół białoruski uczestniczył w zajęciach prowadzonych w języku polskim razem z tłumaczem, co ułatwiło prawidłową komunikację.

Ratownicy przygotowali także specjalne ćwiczenie z zakresu zdarzenia masowego. Ten element warsztatów pozwolił uczestnikom wziąć udział w pozorowanym ćwiczeniu i sprawdzić poziom praktycznych umiejętności grup uczestniczących w programie. Każdy uczestnik na koniec zajęć otrzymał pamiątkowy odbłask oraz kartę – tzw. „łańcuszek przeżycia” z instrukcją postępowania w przypadku udziału w zdarzeniu (w załączeniu wzór karty).

Warto dodać, że zrealizowany podczas wymiany polsko-białoruskiej program „Bezpiecznie Razem” został także pozytywnie zaopiniowany przez Ministerstwo Zdrowia i był przeprowadzany w ramach akcji Ministerstwa Zdrowia „Zdrowe Wakacje”.

Warsztaty muzyczne

W ramach kreatywnej realizacji projektu odbyły się także warsztaty muzyczne pod hasłem **„Żywiotowy Chopin”**. Muzyka jako przykład ekspresji stała się istotnym elementem zajęć. Uczestnicy zostali zaproszeni na wyjątkowe zajęcia bębniarsko - perkusyjne. Każdy z

uczestników zajęć – młodzież, wychowawcy, wolontariusze, otrzymali swój instrument. Łącznie do dyspozycji grupa miała 50 afrykańskich, oryginalnych bębnów. Pod okiem instruktora, grupy ćwiczyły technikę bębniarską, uczyły się komponować własne sekwencje rytmiczne. W miarę nabierania doświadczeń i emocjonalnego poznania i poczucia rytmu, dołączana była kolejna sekcja bębnów, aż do powstania przepięknej linii melodycznej o charakterystycznej rytmice, barwie i żywiołowym przekazie. Było to genialne doświadczenie pokazujące wielkość i znaczenie pojedynczego instrumentu i muzyki w ramach wielkiej orkiestry. Udowodniło, że pełna synchronizacja i współdziałanie w grupie pozwalają osiągać rzeczy naprawdę wielkie. Zajęcia były prowadzone przez **Jakuba Pogorzelskiego**, znakomitego muzyka, perkusistę, prekursora tej dziedziny w Polsce.

Plener artystyczny

W myśl leonardowskiej koncepcji, że „**sztuka jest miarą wielkości człowieka**” w kolejnym dniu obozu odbył się plener artystyczny. To właśnie ta myśl wyśmienitego renesansowego artysty przyświecała młodzieży uczestniczącej w zajęciach plastycznych. Warsztaty były prowadzone w trzech grupach. Pierwsza grupa tworzyła gigantyczny kolaż na podstawie historii obrazu **Leonarda da Vinci „Dama z gronostajem”** (zwana powszechnie „Dumą z łasiczką”). Było to interesujące doświadczenie, bowiem nikt nie zdawał sobie sprawy, jaką tajemnicę kryje jeden z najświetniejszych obrazów Leonarda da Vinci. Młodzież podczas kilku godzin zajęć przygotowała ogromną planszę obrazującą swoją współczesną interpretację obrazu.

Druga grupa została zainteresowana dziełami słynnego austriackiego malarza i grafika **Gustava Klimta**. Młodzież poznała dzieła takie, jak „Danae” i „Pocałunek”. Było to powodem dyskusji na temat relacji oraz savoir-vivre. Zwieńczeniem pracy grupy był kolaż oparty na historii dzieła Klimta „Pocałunek”. Trzecia grupa została zaproszona do zapoznania się z tajnikami malarstwa na płótnie, desce, techniki grafiki, rysowania węgłem.

Ćwiczenia z rysowania martwej natury wzbudziły duże zainteresowanie zarówno chłopców jak i dziewcząt. Grupa, ku wielkiemu zaskoczeniu prowadzącego, bardzo zaangażowała się w zajęcia, pokazując wiele emocji i chęci wyrażenia się przez sztukę. Przy sztalugach powstały piękne dzieła – portrety, krajobrazy, martwa natura. Zajęcia były przygotowane i prowadzone przez **Zofię Opalińską**, artystkę plastyka, wieloletniego nauczyciela i pedagoga.

Poznajemy sztukę cyrkową

W następnym dniu młodzież uczestniczyła w zajęciach warsztatowych pobudzających zmysły oraz wyobraźnię. To sztuka cyrkowa była tematem przewodnim zajęć. Chodzenie na różnego rodzaju szczudłach, elementy iluzji, tysiące sposobów żonglowania, zabawa z wykorzystaniem najróżniejszych rekwizytów wykorzystywanych podczas przedstawień, utrzymanie równowagi na linie, elementy akrobatyki, zajęcia z wykorzystaniem ognia – wszystko to umożliwiło zapoznanie się ze sztuką akrobatyczną nieznaną dla uczestników warsztatów.

Zajęcia stały się okazją do prezentacji swoich umiejętności. Można było podziwiać, jak młodzież doskonale radzi sobie z żonglerką, chodzi na szczudłach lub wykonuje skomplikowane elementy akrobacji. Każdy uczestnik otrzymał pamiątkowe figury i

zwierzątka, wykonywane z podłużnych, skręcanych balonów. Zajęcia były przygotowane i prowadzone przez **Macieja Borzę**, aktora, artystę cyrkowego.

Przez żołądek do serca

W programie wymiany uwzględniony został także **polsko-białoruski dzień kulinarny**. Była to możliwość zaprezentowania swoich talentów oraz rodzimych tradycji kulinarnych. Wspólne przygotowanie posiłku było nieodłącznym elementem wielu kultur, a jego spożywanie jednoczyło i zbliżało współbiedników. W grupach narodowościowych opracowano i przygotowano menu biesiady pożegnalnej. Każda grupa zaprezentowała i przygotowała do degustacji najbardziej charakterystyczne danie swojego kraju i regionu.

Wartością dodaną było uczestnictwo młodzieży szkolnej w praktykach w wymiarze religijnym, które stały się także ważnym aspektem projektu.

Podsumowanie

Prowadzone w ramach projektu działania i zajęcia w istotnym zakresie wpłynęły na zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży na temat wspólnego dziedzictwa historycznego i wspólnych elementów kultury i sztuki obu krajów. posiadanych zasobów w ujęciu wartości kulturalnych i tradycji dobrosąsiedzkich. Zwiększyły także świadomość istniejących relacji pomiędzy Polską a Białorusią i pozytywne znaczenie kultywowania tradycji dobrosąsiedzkich. Odbyte warsztaty kreatywne rozbudziły w młodzieży zainteresowanie zagadnieniami naukowymi i prospołecznymi.

Spotkanie młodzieży z Polski i Białorusi w Broku nad Bugiem przyczyniło się również do pogłębienia u uczestników tolerancji i pozytywnego wizerunku innych kultur oraz wsparło dialog, przeciwdziałanie uprzedzeniom, rasizmowi i wszelkim postawom prowadzącym do wykluczenia. Dobre praktyki zarówno w ujęciu strony białoruskiej, jak również polskiej były uwidocznione we wspólnych pracach w ramach zajęć i warsztatów.

Dodatkowym udokumentowaniem projektu jest przygotowana galeria zdjęć wymiany polsko-białoruskiej 2011 umieszczona na stronie internetowej www.promykdnia.pl. Jest ona fotograficzną relacją z poszczególnych warsztatów i zajęć z zakresu edukacji, kultury, sportu oraz promocji wolontariatu wśród młodzieży szkolnej.

Wartością dodaną była promocja projektu na antenie Polskiego Radia dla Zagranicy w ramach audycji Redakcji Białoruskiej – „**Wymiana polsko-białoruska**”, przygotowanej przez dziennikarkę, Annę Zadrożną- **30 lipca 2011 o godzinie 15.30**. Jej wersję tekstową można przeczytać (w załączeniu w języku polskim) i posłuchać również na stronie internetowej www.radyjo.net lub www.promykdnia.pl